

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 19/2018-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 28. novembra 2018 predbežne prerokoval návrh Okresného súdu Bratislava II, zastúpeného sudkyňou Mgr. Zuzanou Gašpírovou, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4 a s čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh Okresného súdu Bratislava II **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 6. augusta 2018 elektronickou formou podpísanou zaručeným elektronickým podpisom doručený návrh Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“), zastúpeného sudkyňou Mgr. Zuzanou Gašpírovou, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1

písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“) s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4 a s čl. 40 ústavy.

2. Okresný súd v odôvodnení svojho návrhu informuje, že v konaní sp. zn. 13 C 22/2017 rozhoduje o žalobe [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“ alebo v citáciách aj „poškodený“), proti [REDAKOVANÉ], vo veci náhrady škody na zdraví v sume 37 881 € z titulu bolestného s príslušenstvom a v sume 26 490 € z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia s príslušenstvom. K poškodeniu zdravia žalobcu malo dôjsť tak, že *„pri vedení motocykla poškodeným ho začalo predchádzať neznáme osobné motorové vozidlo, ktoré pri úkone predchádzania nedodržalo bezpečnú bočnú vzdialenosť od motocykla, v dôsledku čoho stratil žalobca stabilitu a pádom z bicykla utrpel mnohopočetné poranenia, ktoré sú vyžiadali hospitalizáciu a podrobenie sa náročnej a bolestivej liečbe“*.

3. V procese znaleckého dokazovania na účel bodového ohodnotenia vytrpenej bolesti znalec *„pri stanovovaní výšky bodov za bolesť obodoval položky: 160b – pomliaždenie kolenného kĺbu ťažšieho stupňa počtom bodov 15, 162 – hlboká rana dolnej končatiny chirurgicky ošetrená počtom bodov 15, 162 – hlboká rana dolnej končatiny chirurgicky ošetrená (6x) počtom bodov 90 (zvýšený podľa § 9 ods. 5 a 6 zákona o 90 bodov), 164b – svalový prietrž úrazového pôvodu liečená operáciou počtom bodov 50, 165b – pretrhnutie väčšieho svalu alebo šľachy liečené operáciou počtom bodov 50, 173a – poranenie vnútorného alebo vonkajšieho meniska počtom bodov 35, 195b – vnútrokĺbová zlomenina horného konca píšťaľy obidvoch kondylov s posunutím úlomkov počtom bodov 130 (zvýšené o 130 bodov), 197b – zlomenina ihlice bez postihnutia článkového kĺbu úplná počtom bodov 40 (zvýšené o 20 bodov)“*. Súčasne v zmysle § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. *„položke č. 220 – odňatie jednej nohy zodpovedá počet bodov 130“*. Preto podľa názoru okresného súdu, *„nakoľko je zrejmé, že znalec obodoval poškodenia zdravia*

žalobcu, vzťahujúce sa na jeho dolnú končatinu v bodovom ohodnotení vyššom ako je bodové hodnotenie za odňatie dolnej končatiny, nerešpektoval platné a účinné znenie § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z.“.

4. Okresný súd je toho názoru, že „zákonné ustanovenie § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. nekorešponduje svojou formuláciou, obsahom a následkami, ktoré vyvoláva, jednak so zásadou nutnosti zachovávanía princípu právnej istoty a princípu zabezpečenia ochrany dôvery bežného občana v právo a právny systém, ale taktiež zasahuje do základného práva na ochranu zdravia každého jednotlivca tým, že nastavuje neprimerané a zmyslu zákona odporujúce mantinely pre možnosť uplatnenia náhrady škody na zdraví, čím dochádza k obmedzovaniu základného práva bez toho, aby sa dbalo na jeho podstatu a zmysel tak, ako to predpokladá Ústava SR“.

5. Navrhovateľ poukazuje na § 444 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a v súvislosti s ním na § 2 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. charakterizujúci pojem bolesti, ktorou sa chápe „ujma spôsobená poškodením na zdraví, jeho liečením a odstraňovaním jeho následkov. Podľa názoru navrhovateľa predstavuje v tomto prípade náhrada spôsobenej škody na zdraví náhradu za prežitú a odtrpenú fyzickú či psychickú bolesť, spojenú nielen so vznikom samotného poškodenia zdravia, ale aj spojenú s jeho liečením a odstraňovaním následkov poškodenia. Bolesť, ako človekom vnímané utrpenie, nepohodlie a obmedzenie, vzniká, trvá, zaniká a opätovne sa objavuje v súvislosti s poškodením zdravia, nezávisle od vôle poškodenej osoby. V tomto konkrétnom prípade žalobcovi bola spôsobená škoda na zdraví v podobe devastačného poranenia dolnej končatiny, pričom odstraňovanie následkov si vyžadovalo viaceré, opakujúce sa, operačné zákroky a v podstate následky v podobe nutnosti absolvovania bolestivých zákrokov pretrvávajú doteraz, nakoľko je pravdepodobné, že poškodený sa bude musieť podrobiť ďalšej liečbe. Je zrejmé, že každé zranenie si vyžaduje inú dobu liečenia, spôsob liečenia, či rôzne zákroky, pričom každý z týchto zásahov sa vyznačuje rôznym stupňom bolestivosti. Právny systém, odlišujúci pojem bolesť od pojmu výšky náhrady za bolesť, prijal konkrétnu právnu úpravu práve v rámci právneho predpisu – zákona č. 437/2004 Z. z., ktorý vymedzuje a konkretizuje podmienky určenia výšky samotnej náhrady. Základný princíp odškodňovania prežitej bolesti spočíva v zmysle tohto zákona v tom, že náhrada

vo forme bolestného sa navyšuje o každú ďalšiu prežitú bolesť, pričom konkrétnemu následku príloha zákona prideliuje určitý počet bodov, v rámci ktorého môže posudzujúci lekár vyhodnotiť závažnosť následku, jeho trvanie, či rozsah. Podľa názoru súdu vznik bolesti súvisí s každým konkrétnym následkom prejavujúcim sa či už pri samotnom poškodení, konkrétnom liečení, či lekárskom zákroku. Práve v prípade, kedy sa následky prejavujú na jednej končatine, či jednom orgáne, ktorých odstránenie, vyvolávajúce bolesť, trvá dlhú dobu, vyžaduje si viacero zákrokov a spôsobuje poškodenému dlhotrvajúce a rozsiahle utrpenie, je nutné konštatovať, že poškodený nepochybne prežíva bolesť dlhšie a intenzívnejšie ako keby došlo ihneď k strate alebo amputácii končatiny. Preto ak zákon v ustanovení § 9 ods. 7... v podstate bez ďalšieho, konštituuje, že strata končatiny predstavuje z hľadiska prežitej bolesti neprekonateľný mantinel, obchádza zmysel samotného odškodnenia a hlavne redukuje nárok na náhradu za prežitú bolesť aj vtedy, ak je táto silnejšia, dlhšie trvajúca a intenzívnejšia (v rámci viacerých zásahov, ktoré môžu spôsobovať omnoho väčšie bolesti a muky poškodenému) ako v prípade odstránenia celej končatiny. Takto naformulované znenie je v rozpore so základnou charakteristikou bolesti a najmä nároku na jej odškodnenie v celom rozsahu, ktoré je deklarované všeobecne v § 444 Občianskeho zákonníka. “.

6. Vo vzťahu k tvrdenému porušeniu čl. 40 ústavy navrhovateľ uvádza, že „právo každého na ochranu zdravia... v sebe zahŕňa, okrem iných zložiek, aj povinnosť štátu prijať zodpovedajúce a účinné opatrenia zabezpečujúce jeho ochranu a taktiež umožňujúce riadne vyvodenie zodpovednosti a uplatnenie si nároku na náhradu za poškodenie tak, aby v prípade zákonnej deklarácie vzniku nároku (v prípade odškodňovania bolesti Občiansky zákonník v ustanovení § 444 konštituuje nutnosť odškodnenia bolesti bez akýchkoľvek obmedzení), bola náhrada poskytnutá za relevantný následok v plnom rozsahu. Ak teda Ústava SR definuje právo na ochranu zdravia ako právo absolútne a Občiansky zákonník definuje ako jeden z nárokov pri poškodení zdravia nárok na odškodnenie prežitej bolesti, je akékoľvek obmedzovanie rozsahu náhrady za prežitú bolesť, nereflektujúce konkrétny individuálny skutkový stav v tom ktorom prípade, obmedzením základného práva v zmysle čl. 13 ods. 4 Ústavy SR. Tento článok jednoznačne uvádza, že pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu

a zmysel. Zmyslom náhrady za škodu na zdraví v prípade poskytovania bolestného je pochybne nahradiť poškodenému útrapy spojené s prežitím konkrétnej bolesti a z medicínskeho hľadiska rozhodne nie je vylúčené, že poškodený prežije pri viacerých zásahoch týkajúcich sa jedného a toho istého orgánu či končatiny bolesť dlhšiu a intenzívnejšiu, ako v prípade straty alebo amputácie tejto postihnutej časti tela. Rozsah právnej úpravy nastavený ustanovením § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. predstavuje podľa názoru navrhovateľa aj zásah do princípu právnej istoty a princípu zachovávanía a budovania dôvery v právo. Tieto princípy, ako súčasť princípu právneho štátu zakotveného v čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, etablujú v právnom systéme pre každého nositeľa právnej subjektivity nárok na zachovávanie ústavných a právnych mantinelov, ktoré sú vo svojich základných hraniciach neprekročiteľné a ktoré zabezpečujú rovnaké možnosti, podmienky či hranice, očakávateľné v tom ktorom prípade. Je nepochybné, že osoba u ktorej došlo k poškodeniu zdravia konaním iného subjektu, môže dôvodne očakávať (s prihliadnutím na zodpovednostný princíp, na ktorom je postavený vznik jej nároku na náhradu škody voči osobe porušujúcej svoje povinnosti), že spôsobená škoda jej bude nahradená v plnom rozsahu bez toho, aby štát v priebehu legislatívneho procesu nastavil úpravu náhrady obmedzujúco, bez prihliadnutia na osobitosti toho ktorého prípadu.“.

7. Okresný súd navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho návrhu na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„...ustanovenie § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4 a čl. 40 Ústavy Slovenskej republiky“.

8. Ústavný súd vyzval 30. augusta 2018 navrhovateľa na doplnenie jeho podania predložením uznesenia o prerušení konania sp. zn. 13 C 22/2017 a preukázaním jeho právoplatnosti.

9. Navrhovateľ ústavnému súdu 6. septembra 2018 doručil rovnopis uznesenia č. k. 13 C 22/2017-237 z 11. júla 2018, výrokom ktorého *„konanie prerušuje do skončenia konania na Ústavnom súde Slovenskej republiky o súlade právnych predpisov a to konkrétne súlade ustanovenia § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z... s článkom 13, článkom 19, článkom 20 a článkom 40 Ústavy Slovenskej republiky č. 460/1992 Z. z.“.*

Zároveň navrhovateľ ústavnému súdu doručil i potvrdenia o elektronickom doručení predmetného uznesenia účastníkom civilného sporového konania, ku ktorému došlo 12. júla 2018 a 24. júla 2018.

10. Právny zástupca žalobcu doručil 13. septembra 2018 ústavnému súdu bez vyzvania podanie označené ako „*vyjadrenie strany sporu*“, v ktorom uvádza, že hoci žalobca „*nemá status vedľajšieho účastníka... minimálne ako dotknutá osoba má nepochybne právny záujem na výsledku konania pred Ústavným súdom SR*“. Nadväzne predkladá vlastnú argumentáciu v prospech návrhu navrhovateľa.

II.

11. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou...

12. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný.

13. Podľa § 37 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily..., môžu podať ústavnému súdu návrh na začatie konania.

14. Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Podľa § 19 zákona o ústavnom súde súdom podľa § 18 ods. 1 písm. d) sa rozumie príslušný senát alebo samosudca. Podľa § 21 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak je účastníkom konania súd, zastupuje senát jeho predseda.

15. Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na žiadnu ideológiu ani náboženstvo.

16. Podľa čl. 13 ods. 4 ústavy pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ.

17. Podľa čl. 40 ústavy každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

18. Podľa § 9 ods. 7 zákona č. 437/2004 Z. z. ak poškodený utrpel súčasne viac poškodení na zdraví, hodnotí sa bolesť za každé poškodenie na zdraví osobitne a bodové hodnotenia sa sčítavajú. Ak sa však viac poškodení na zdraví vzťahuje na ten istý orgán alebo končatinu, nesmie súčet bodového hodnotenia prekročiť bodové hodnotenie za anatomickú alebo funkčnú stratu orgánu alebo končatiny.

19. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Ústavný súd návrh navrhovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že návrh spĺňa procesné podmienky, za splnenia ktorých ústavný súd môže vec prerokovať a o nej rozhodnúť.

21. Z citovaného čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy vyplýva, že je v právomoci ústavného súdu preskúmavať súlad zákonov s ústavou a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom. Okruh aktívne legitimovaných osôb na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov v nadväznosti na čl. 130 ods. 1 ústavy ustanovuje § 18 ods. 1 písm. a) až f) a § 19 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že návrh v zastúpení okresného súdu podala sudkyňa Mgr. Zuzana Gašpírová.

22. Návrh bol podaný v súvislosti s rozhodovacou činnosťou okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 22/2017. Z odôvodnenia podaného návrhu ústavný súd zistil, že v predmetnom konaní je potrebné použiť všeobecne záväzný právny predpis (napadnutú zákonnú právnu normu), ktorého nesúlad s ústavou je uplatnený v návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

23. Predložený návrh nesignalizuje nedostatky procesných podmienok okresným súdom vedeného civilného sporového konania, ktoré by vylučovali akúkoľvek možnosť aplikácie napádaných zákonných právnych noriem v tomto konaní (m. m. PL. ÚS 7/04, PL. ÚS 28/05). Z toho ústavný súd vyvodil, že návrh podala oprávnená osoba, pričom v súlade s čl. 144 ods. 2 ústavy bolo civilné sporové konanie uznesením okresného súdu č. k. 13 C 22/2017-237 z 11. júla 2018, ktoré nadobudlo právoplatnosť 24. júla 2018, prerušené.

24. Návrh podľa názoru ústavného súdu spĺňa predpísané náležitosti návrhu na začatie konania ustanovené v § 20 a § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

25. Na základe uvedených skutočností ústavný súd podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

26. Pokiaľ ide o vyjadrenie právneho zástupcu žalobcu doručené ústavnému súdu 13. septembra 2018, ústavný súd nepovažuje za potrebné reflektovať obsah predmetného podania vo výroku svojho uznesenia, a to z dôvodu, že podávateľ žiaden petit v podaní nesformuloval. Navyše, stabilná rozhodovacia prax ústavného súdu zdôrazňuje, že z § 21

ods. 1 a 2 a § 37 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že v konaní o súlade právnych predpisov má postavenie účastníka konania len oprávnený navrhovateľ a odporca, ktorým je v danom prípade národná rada. Postavenie vedľajšieho účastníka má iba vláda Slovenskej republiky zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (napr. PL. ÚS 1/09 – uznesenie z 21. januára 2009, PL. ÚS 4/2016 – body 41 až 47).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2018